

Háda Béla

A polgárháború negyedszázada Srí Lankán

A dél-ázsiai térség az utóbbi években egyre több figyelmet kap a nemzetközi közösség jelentős szereplőitől és a nagy hírügynökségektől. Ennek két alapvető oka van. Egyrészt az Afganisztánban és a Közel-Keleten zajló események kapcsán politikai és stratégiai szempontból egyaránt átértékelődik Dél-Ázsia országainak szerepe. Másrészt India látványos fejlődésére, növekvő katonai és demográfiai súlyára támaszkodva folyamatosan erősíti nagyhatalmi szerepét, amit a jövőben már globális vetületekben kíván érvényesíteni. Ismert az is, hogy a térség elmúlt évtizedei nem voltak mentesek a súlyos, esetenként a háborús küszöböt is elérő konfliktusoktól. Az India politikai vonzáskörzetében lévő Srí Lankán negyedszázada folyik a polgárháború a tamil fegyveresek és a szingaléz kormányerők között. E cikk az etnikai konfliktus hátterének és napjainkig tartó folyamatának ismertetésére vállalkozik.

Srí Lanka a 20. században

A második világháború után Nagy-Britannia dél-ázsiai gyarmati pozíciói tarthatatlanná váltak. Ennek eredményeként került napirendre Ceylon, a mai Srí Lanka függetlensége is, amit 1948. február 4-én kiáltottak ki.

A sziget korábbi portugál és holland kísérletek után 1812-ben került brit kézre. A hegyvidéken Kandy központból szervezett szingaléz állam azonban évszázadokig többé-kevésbé sikeresen ellenállt. Ceylonon a népesség két legnagyobb csoportját a populáció mintegy 75 százalékát kitevő szingalézek (szinhalák) és a 16 százalékkal képviselt tamilok adják. Európai szemmel mindkét népcsoport rendkívül régi múltra tekint vissza. Jelenlétük a szigeten az ókor óta folyamatos. A tamilok és a szingalézek is az indiai szubkontinensről származnak, de míg előbbiek a dravida, utóbbiak az indoárja eredet hordozói. A buddhizmus terjedése

a szinhalák körében az i.e. 3. századtól erősödött, melynek következtében a kulturális és politikai ütközési pontok mellett a vallási különbségek is megjelentek a két etnikum között. Kettejük évezredes közös történelmét beárnyékolta a sziget belső területeinek szingaléz királyságai és az északi félszigeten, Jaffna központtal megszilárduló tamil állam között időről-időre fellángoló háborúk. E konfliktusos állapot történelmi és tudati öröksége máig kísért, és erre a hagyományra a brit politika is erősen rájátszott. Ceylon elsősorban különleges mezőgazdasági termékei miatt volt értékes. Mikor a gyarmatosítók az ültetvényes gazdálkodás felvirágoztatása érdekében több százezer dél-indiai, úgynevezett ültetvényi tamil telepítettek a szigetre, a nacionalizmus modern eszméivel eltelt szinhalák ezt agresszív, a sziget etnikai arányait megváltoztatni szándékozó kísérletként értékelték. Ez teremtette meg a jelenkori ellenségeskedés ideológiai alapjait.

A nem túl ígéretes előzmények ellenére sok más dekolonizált területtől eltérően itt viszonylag békésen folyt le a hatalomváltás. Eleinte úgy tűnt, hogy az ország a szekularizáció szellemében biztosítja a társadalom kohézióját. A kormányzati hatalmat Dudley Senanayake miniszterelnökletével a konzervatív-európaias politikai irányvonalat képviselő Egyesült Nemzeti Párt (*United National Party – UNP*) szerezte meg, mely igyekezett tompítani a korábbi évtizedekben felgyülemlett feszültségeket. A bevándorolt tamilok nagy többségétől azonban megtagadták az állampolgári jogokat, így a választójogot is. A törvényhozás ennek köszönhetően egyértelműen szingaléz dominanciát mutatott, ami a kormányok összetételére is rányomta a bélyegét.

A valóban kedvezőtlen fordulat az ötvenes évek derekán következett be, amikor a kormányrudat a Bandaranaiké-család köré tömörült, baloldalias politikát hirdető Szabadságpárt vette át. Vezetője, Solomon Bandaranaiké – köszönhetően szociális reformígéreteinek – az 1956-os választások után a kormányfői székbe ülhetett. Az új miniszterelnök a szingaléz nacionalista politika zászlóvivőjeként számos, a többségi társadalom kultúráját előtérbe állító intézkedést hozott, mellyel kiprovokálta a tamilok – igaz, eleinte békés – ellenállását. Bandaranaiké ugyan megpróbált kiegyezni a tamil vezetők egy részével, de a szélsőségesek által szított tamillelenségek közhangulat arra kényszerítette, hogy álljon el a szándékától. Mikor a miniszterelnök 1959-ben politikai gyilkosság áldozatává vált, helyét özvegye, Sirimavo vette át a párt és a kormány élén. Egy választási ciklus kivételével a hatvanas évek második felében a politikuskő lényegében egészen a hetvenes évek végéig kormányfőként vitte tovább férje örökségét.

Az évtizedek alatt felgyülemlett kölcsönös sérelmek azonban egyre gyakrabban vezettek erőszakos megnyilvánulásokhoz a többségi társadalom és a tamil kisebbség képviselői között. A konfliktus története szempontjából mérföldkőnek számít az 1972-es alkotmány megszületése, mely – ellentétben az addig hatályban lévő 1948. évvel – egyértelműen és szinte kizárólagosan a szingaléz többség igényeit tükrözte. Az ország ekkor vette fel a Srí Lanka (Szépséges Sziget) nevet. A buddhizmus államvallás lett, bár elvben a többi vallás is szabadon gyakorolható maradt.

Az alkotmány nem tett különbséget az állampolgárok között, így a korábbi alaptörvény kisebbségvédelmi pontjai is kimaradtak: a kormányzat tehát nem hagyott kétséget afelől, hogy egységes „nemzetállamban” gondolkodik. Az alkotmányreform mellett igen mélyreható következményekkel járt a két etnikum viszonyára nézve az úgynevezett felsőoktatási arányosítás is, mely a hallgatók etnikai arányait a társadaloméhoz igazította volna. A Srí Lanka-i tamilok elitrétege előszeretettel küldte fiait értelmiségi pályára, és anyagi lehetőségei is megvoltak erre. Az arányosítás szellemében azonban az egyetemeken magasabb felvételi ponthatárokat állapítottak meg a tamil fiatalok számára, mint a szingalézeken esetében, ennek eredményeként kisebbségi ifjak tömegei érezték úgy, hogy az érvényesülés útjai az adott közegben bezárultak előttük. A többségi társadalom szívesen látta volna kivándorlásukat Indiába, csak hogy ellentétben a kormányzat álláspontjával, a szigetországi tamilok nem voltak indiaiak. Otthonuk a sziget volt, és a jövőjüket is ott kívánták felépíteni. Elégedetlenségük oda vezetett, hogy egyre többen kezdtek közülük alternatív politikai megoldásokban gondolkodni, egyre vonzóbb perspektíva lett számukra a történelmi elő-

képpel is rendelkező szuverén Tamil Eelam (Tamil Ceylon) megalapítása. Ebbéli elszántságukat csak fokozta az indiai kontinensen élő „testvéreiktől” érkezett biztatás és támogatás. A tamil kisebbség radikalizálódása lassan, de egyre biztosabban készítette elő az alapokat a fegyveres harc számára.

A polgárháború

Már az alkotmányozási folyamattal párhuzamosan, a hetvenes évek elején létrejöttek azok a tamil harci csoportok, melyek a háború kirobbanásakor jutottak fontos szerephez. Közülük az 1972-ben alakult Tamil Új Tigrisek mozgalma emelendő ki, mely csakhamar a Tamil Eelam Felszabadító Tigrisei (*Liberation Tigers of Tamil Eelam – LTTE*) nevet vette fel, és napjainkban az elszakadási törekvések legfőbb erejének számít. A felkelő csoportok vegyesen, helyzetfüggően alkalmazták a terrorista- és a gerillamódszereket annak érdekében, hogy politikai engedményekre bírják a szingaléz kormányt.

A fegyvert ragadó, zömmel fiatal tamilokat az államalapítás vágya hajtotta. Úgy vélték, hogy a sziget északi és keleti parti területein a tamilok összefüggő településterülete kiindulópontja lehet a Tamil Eelam leendő területének. A szaporodó fegyveres csoportok ennek az álomnak a valóra váltásáért küzdöttek, és napjainkban is ez a Tamil Tigrisek legfőbb célja: a függetlené válástól remélik közösségi és politikai problémáik megoldását, s vezetőik hatalmi igényeinek kielégítését is.

Noha az Egyesült Nemzeti Párt 1977. évi újbóli kormányra kerülése után eltörölte az arányosítási törvényt és a kompromittálódott alkotmány reformját is megkezdte, Junius Richard Jayawardene elnök nem

mert szembemenni az egyre mélyülő kisebbségellenes közhangulattal. A társadalom nagyobbik részét ugyanis mélyen felháborította a fegyveres frakciók terroristatevékenysége, és ennek nyomán mindennaposá váltak a kölcsönös atrocitások. Az új, 1978-as alaptörvény mindenestre elismerte a tamilt is, mint nemzeti nyelvet. A politikai struktúrán is változtatott. Alapvetően a jelenleg is fennálló prezidenciális rendszert teremtette meg, élén a köztársaság elnökével. A kétségkívül liberálisabb alkotmány azonban elkésett, a tamilok egy része már nem érte be ennyivel.

Amikor a felkelők 1979-ben Jaffna város rendőrfőnökét megölték, a kormányzat eltökélte, hogy fegyveres erő alkalmazásával szorítja vissza az egyre akcióképebb függetlenségi mozgalmat. A fegyveres nyomás a ceyloni tamilok nagy részét a gerillacsoportok felé fordította. A kisebbség elleni fellépést mégsem a haderő kezdte meg, hanem a többségi szingaléz társadalom radikális elemei. A rendszeresé váló utcai erőszak egy véres epizódja, az 1983 júliusában lezajlott pogrom tekinthető a polgárháború közvetlen nyitányának. A felheccelt tömeg napokon keresztül támadta a tamil tulajdonban lévő üzleteket és egyéb objektumokat Colombóban és több vidéki nagyvárosban, polgári személyeket sem kímélve. Bár az áldozatok pontos száma máig nem ismert, bizonyosnak tűnik, hogy több száz, legnagyobb részben tamil halottról beszélhetünk. Mivel a rendőrség érdemben meg sem próbálta megakadályozni az eseményeket, a sajtó pedig utólag igyekezett elterelni a figyelmet az ügyről, nem kerülhetjük meg a feltételezést, hogy a történetek mögött állami szereplők álltak. A szingaléz politika súlyos adóssága, hogy a felelősöket máig nem nevezték meg. A pogrom és a ható-

ságok tétlensége csak olaj volt a tűzre: még abban az évben kirobbant a háború.

A napjainkig tartó polgárháborút (valójában etnikai háborút) három szakaszra oszthatjuk. Az úgynevezett első Eelam-háború 1983–1990-ig, a második 1990–1995-ig tartott, míg a harmadik 1995-től a jelenleg folyó tűzszüneti tárgyalásokig. Az első szakaszban a fegyveres szervezetek hamar teret nyertek, a nyolcvanas évek derekára már szabályos háborút vívtak a kormányerőkkel. Fiatal aktivistáikat Libanonba és Dél-Indiába küldték kiképzésre, a szintén többnyire Indiából csempészett felszerelés és fegyverzet segítségével saját támaszpontjaikat is kiépítették az őserdőkből. A szubkontinens déli területéről hozzájuk érkező folyamatos ember- és eszközutánpótlás egyértelművé tette India érintettségét is a konfliktusban.

Az indiai kapcsolat

Noha az indiai politikai és értelmiségi elit általában figyelemmel kísérte a Srí Lankán történeteket, országuk kontinentális szomszédaival fennálló problémái mellett sokáig jelentéktelenné törpült a szigetországi tamil kisebbség ügye. A tamilok eredetileg Dél-India jellegzetes lakói, a második legnagyobb lélekszámú dravida népcsoportként máig ezen a területen élnek, egész történelmük ide köti őket. Településterületük többnyire a mai Tamil Nadu szövetségi államra terjed ki. A tamilok politikai mozgalmai az ország 1947. augusztusi függetlenné válása óta az indiai állam számára is problémát jelentettek. A dravida öntudatra és a tamil nemzeti hagyományokra építve a Dravida Újjászületés Szövetsége (*Drávida Munnétra Kazsaham* – DMK) párt fő célkitűzésékként a független tamil állam megalakítását fogalmazta meg. Az indiai tamilok

szakadár törekvései értelemszerűen társultak a tamil nemzetállamiság eszméjével, mely Tamil Nadu és Srí Lanka Jaffna tartományának egyesítéséből jött volna létre. E gondolat 1960 óta szerepelt a DMK ideológiájában. A szeparatista eszmék széles táborra leltek az indiai és Srí Lanka-i tamil fiatalok körében, akik készen mutatkoztak tettleg is fellépni a megvalósításuk érdekében. Ezt követően alakultak ki azok a kapcsolatrendszerek, melyek a polgárháború küszöbén segítettek pénzhez, fegyverhez és kiképzési infrastruktúrához juttatni a Srí Lanka-i felkelőket. E hálózat jelentős része (persze változásokkal) mind a mai napig működőképes. A DMK többnyire arra használta fel a nemzeti mozgalmat, hogy nyomást gyakorolhasson a központi kormányzatra. Az indiai politika többé-kevésbé sikeresen kezelte a problémát: Tamil Nadu jelentős belső önállóságot kapott, elszakadására azonban máig nem kerülhetett sor. Srí Lankán azonban az egyre súlyosabbá váló krízis megannyi szála vezetett a kontinensre.

A kölcsönösen kellemetlen szituáció rendezésére Jayawardene elnök és Radzsiv Gandhi indiai miniszterelnök az 1987. július 29-én kötött indiai–Srí Lanka-i megállapodással tett kísérletet. Ennek értelmében a nagy szomszéd vállalta, hogy békefenntartó erőket küld a sziget északi részére, mely elvégzi a terroristacsoportok lefegyverzését is. Világos, hogy a tamil nemzeti mozgalom érdekközösséget teremtett a két ország között. A hivatalos India saját területi integritását is védve soha nem támogatta a szigetország felosztásának tervét. Emellett geostratégiai érdekeit is szem előtt tartotta, amikor kiemelt jóindulattal viseltetett a szingalézok iránt. A katonai szerepvállalás kifejezte Indiának a térség stabilitása érdekében vállalt felelősségét. A mintegy 60 000 katonát számláló Indiai Békefenntartó Erő

(*Indian Peace Keeping Forces – IPKF*) a megállapodásban foglaltaknak megfelelően le is szerelte a tamil szeparatista csoportokat a Tamil Eelam Felszabadító Tigriseit kivéve, mely ekkortól lépett elő egyértelműen az események főszereplőjévé.

Az LTTE a már említett 1972-ben létrejött Tamil Új Tigrisek csoportjának utódja. Amikor 1976-ban megkapta új nevét, még korántsem volt egyedül a porondon. A sok szervezet közül, melyek egymással is küzdöttek a tamilok támogatásáért, először az indiaiak beavatkozása idején nyílt esélyük kiemelkedni. A „Tigrisek” is kicsiben kezdték tevékenységüket. Látványosnak szánt akcióik eleinte csak kisebb közhivatalokat (például rendőrőrsöket) és persze egyes politikusokat veszélyeztettek. A nyolcvanas évek közepén-végén jutottak el odáig, hogy nagyobb műveleteket is megkockáztathattak. Vezetőjük, a fiatal és energikus Velupillai Prabhakaran felismerte a lehetőséget, amit az IPKF tevékenysége akaratlanul is biztosított számára. Megtagadta az együttműködést a tárgyalásos béke érdekében, és nemcsak nem adta át fegyvereit, de felosztott egykori vetélytársainak aktivistáit is kész volt befogadni. Mindez szinte egyedül az LTTE-nek biztosította a felkelés teljes anyagi, politikai és humán bázisát. Ennek birtokában Prabhakaran vállalta a további harcot, és fegyvereit az árulóknak kikiáltott indiai békefenntartók ellen fordította.

Az IPKF egyáltalán nem volt felkészítve heves összecsapásokra. Ezért a tamilok meglepetésszerű támadásainak sikerült elérnie, hogy az indiai katonák elveszítsék hidegvérüket, és a civilekkel szemben is ellenségesen lépjenek fel. Ez egyrészt a Tigrisek felé fordította a helyiek rokonszenvét, másrészt véglegesen kikezdte az indiai békefenntartók működésének legitimitációját. A bajokat csak tetézte, hogy India sem talált hatékony hadviselési módszert a gerillákkal szemben. A gyorsan

tarthatatlanná váló helyzetből Újdelhi 1990-re vonta le a szükséges konzekvenciákat, és kivonta katonáit Srí Lanka területéről.

Egy év múlva, 1991. május 21-én Radzsiv Gandhi indiai miniszterelnök édesanyjához, Indirához hasonlóan merénylet áldozata lett. Gyilkosa egy szigetországi tamil nő volt, aki a szélsőségesek bosszúját hajtotta végre rajta büntetesképpen „árulásáért”, a Srí Lanka-i tamilok elleni fellépéséért. Radzsiv halálával azonban nemcsak egy újabb Gandhi szállt sírba, hanem jelképesen a Tamil Nádu-i szeparatista mozgalom is. A történetek nyomán támadt felháborodás ugyanis végzetesen lejáratta, egykori támogatottságát azóta sem sikerült visszaszereznie. Az ismert indiai tamil szélsőségesek egy része a hatóságok elől Srí Lanka-i elvbarátaihoz menekült. India máig nem próbálkozott újra aktív katonai részvétellel a rendezés érdekében. A szingaléz kormányzat támogatásától azonban továbbra sem zárkózik el. Az indiai hadi-

tengerészet ennek szellemében és a tamil milicisták utánpótlási vonalainak elvágása érdekében erősítette meg 2000-ben a szárazföldet a szigetországgal összekötő Palk-szoros ellenőrzését.

A Tamil Eelam Felszabadító Tigriseinek felemelkedése

Kihasználva az indiaiak visszaszorítása során szerzett lendületüket, a Tigrisek a kilencvenes évek első felében ellenőrzésük alá vonták a Jaffnai-félsziget szinte egészét, beleértve Jaffna városát is. 1993-ban sikeres merényletet hajtottak végre Ranasinghe Premadasha elnök ellen és végeztek több főtisztviselővel is. Véres merényletek és sikeres katonai vállalkozások sorával bizonyították, hogy a terrorcselekmények mellett a gerilla-hadviselés is egyre nagyobb súllyal szerepel eszköztárukban, melynek segítségével biztonsági problémából valódi politikai tényezővé nőttek ki magukat. Jaffnát csak 1995-ben sikerül visszafoglalniuk a kormányerőknek.

Tény, hogy az LTTE a nemzetközi normákkal élesen ellenkező eszközöket és módszereket is alkalmaz küzdelme során, terrorista szervezet jellegét nem lehet tagadni. Emellett azonban szembetűnő, hogy céljai elérése érdekében igen modern szemléletet is képes adaptálni. Prabhakaran tevékenysége nagyrészt a banditizmus és a népirtás kategóriákkal jellemezhető, de kétségkívül egy igen jó szervezőkészséggel rendelkező elméről árulkodik, aki tudja, mi mozgatja a világpolitikát. A tigrisek nagy hangsúlyt fektetnek külföldi megítélésük javítására. Propagandájukat a világ számos országában létesített egyesületeik, hírügynökségeik és internetes honlapjaik is segítik. A tamilok jelentős pénzüsszegekre tesznek szert a külföldön üzemeltetett, legális üzleti tevékenységet folytató vállalkozá-

saikból, melyek gyakran fedőszervként is működnek. A nyugaton élő nagy létszámú tamil diaszpóra tagjaitól is rendszeresen szednek be „adományokat”, bár az erősen kétséges, hogy ezt az érintettek valóban önként ajánlják fel. Ezeken túlmenően természetesen az illegális tevékenységi körök is hoznak profitot számukra. Bizonyított például, hogy a tamilok bekapcsolódtak a nemzetközi kábítószer-kereskedelembé is. Bevételeik pontos mértékét megbecsülni sem igen lehet, de egyértelmű, hogy nem csak a háború finanszírozását végzik belőlük. Az LTTE több nyugati politikai csoportnál próbálkozik lobbizással, és jogviták esetén a legjobb ügyvédek fogadják fel, kihasználva a nyugati jogállamiság által nyújtott minden lehetőséget. Az ezredfordulóra az LTTE-nek és a hozzá közel álló szervezeteknek mintegy 54 országban voltak képviselőik. A világháló előnyeit is gyorsan felismerték. Kommunikációs politikájukat szolgálja, hogy többnyire kínosan ügyelnek a szigetországban tartózkodó külföldiek biztonságára. Általában véve is ódzkodnak attól, hogy összefüggésbe hozzák őket külföldi érdekek sérülésével. Ez is oka annak, hogy tevékenységük hosszú ideig ismeretlen maradt a világ előtt.

A Tamil Eelam Felszabadító Tigrisei ma már több terrorista szervezetnél korlátozottan ugyan, de képes hagyományos hadműveletek végrehajtására is, katonai szárnya mellett pedig – igaz: alárendelten – egy politikai szárnya is működik. Az LTTE az utóbbi időben nagy hangsúlyt fektet arra, hogy az érdeklődők politikai tevékenységébe is betekintést nyerjenek. Látható törekvése, hogy alku- és kormányzóképes politikai erőként tűnjön fel, mely képes megszervezni az északi régió tamil népességének életét. Ezen a vidéken már évekkel ezelőtt kialakult egy bizonytalan kiterjedésű, az LTTE által uralt terület, mely felett erősen megkérdőjeleződik Kotte szuverenitása.

Srí Lankán 1994-ben a Baloldali Népi Szövetség nyerte a választásokat. E párt-szövetség vezető ereje a már említett Srí Lanka-i Szabadságpárt. A győzelem Chandrika Bandaranaike Kumaratungát, Sirimavo Bandaranaike leányát segítette az elnöki székbe. Ekkorra a mérvadó szingaléz belpolitikai erők nagyrészt már felismerték, hogy a válság kezelésének addigi módszerei nem vezetnek eredményre, ezért meg kell találni a kiegyezés útját. Kumaratunga ennek előzetes feltételét az alkotmány újabb módosításában látta, melynek során nagyobb belső önállóság juthatott volna a tartományoknak, és elvileg lehetővé vált volna egy autonóm régió felállítása is. A régi konzervatívok azonban még mindig erősek voltak, így Kumaratunga kezdeményezését – melytől egy idő után a tamilok is megvonták a bizalmat – zátonyra futtatták. A szingaléz hadsereg 2000 tavaszára kritikus helyzetbe került az északi tamil területeken. Úgy tűnt, hogy a kormányzat hatalma itt az összeomlás küszöbén áll, és csak határozott intézkedéseinek köszönhetően sikerült stabilizálni a helyzetet. Ugyanezen év őszén, az elnökválasztási kampány során merényletet követtek el az elnökasszony ellen, aki ennek következtében fél szemére megvakult. Bár megnyerte a választásokat, de az őt ért támadás pszichikai sokkja után elveszítette bizalmát a békefolyamatban. Pedig korábban még Prabhakaran vezető politikai szerepvállalását is kész lett volna elfogadni. A 2001. év hozta el a fordulatot, mely a napjainkban jellemző állapotokhoz vezetett.

A tűzszünet

A 2001. szeptember 11-i amerikai terrortámadások nyomán jelentősebb nemzetközi figyelmet kapott az LTTE terroristatevé-

kenysége. Ez új lendületet adott a szingaléz politikának, és elapasztotta a tamilok külföldi forrásainak túlnyomó részét. A Palk-szoros lezárásának eredményeként a Tigriseknek csakhamar súlyos utánpótlási és hadkiegészítési nehézségei támadtak. Ennek nyomán Velupillai Prabhakaran is belátta, hogy engednie kell. Még 2002-ben jelezte, hogy kész lenne lemondani a háborús eszközökről és politikai érdekérvényesítéssel próbálkozni. Nyilatkozata kedvező visszhangra lelt a 2001. decemberi választások nyomán az Egyesült Nemzeti Párt színeiben kormányra került miniszterelnök, Ranil Vikramasinghe részéről. Az új kormányfő a közeledés reményében feloldotta a tamil területeket sújtó embargót. Ennek nyomán kezdődtek meg 2002 februárjában a formálisan ma is (számos megszakítással és norvég közvetítéssel) folyó tűzszüneti és béketárgyalások. A tűzszüneti megállapodás 2002. február 23-án lépett hatályba Erik Solheim norvég diplomata és stábjá közreműködésével. A megállapodások betartásának nemzetközi ellenőrzésére állt fel a Srí Lanka-i Megfigyelő Misszió (*Sri Lankan Monitoring Mission – SLMM*) Colombo székhellyel és hat regionális képviselővel.

A rendezés szükségességére drámai erővel irányította rá a figyelmet a Délkelet-Ázsiát 2004. december 26-án sújtó szökőár-katasztrófa. A cunami Srí Lankán körülbelül 30 000 életet követelt, félmillióan váltak hajléktalanná. Legerősebben a tamilok lakta, a háború által már amúgy is alaposan tönkretett területeket pusztította. 2005. november 18-án Mahinda Rajapakse, a balközép erők képviselője került az elnöki székbe. Beiktatási beszédében tisztességes békét ígért a tamiloknak, akik 2006 februárjában vissza is tértek a tárgyalóasztalhoz. A számos tárgyalási forduló ellenére csak egy formális fegyvernyugvási állapotot sikerült elérni,

mely ráadásul messze nem volt eléggé komolyan véve: a tűzszünet még abban az évben gyakorlatilag összeomlott.

Az elmúlt évek szórványos erőszakos akciói a békefolyamat szempontjából összetett problémát jelentenek mindkét fél számára. Az LTTE sorai sem teljesen egységesek, melynek eredményeképpen egy-egy befolyásosabb parancsnok olykor önálló műveletekbe kezd a kormánycsapatok ellen. A küzdelem tehát változó intenzitással ugyan, de napjainkban is folyik, melyhez a szingalézek nem enyhülő katonai nyomása is hozzájárul. Prabhakaran láthatóan törekszik ugyan az önálló tevékenységet folytatók kezelésére, ez utóbbiak működése azonban sokak szemében mégis a Tigrisek számláját terhelik. Annál is inkább, mert az utóbbi években a tamil fél több alkalommal

sértette meg a tűzszünetet, mint a szingaléz hadsereg. Szingaléz részről ugyanakkor még mindig számottevő tábora van a kisebbséggel szembeni keményebb politizálás hirdetőinek, akik között talán a buddhista papságnak van a legnagyobb befolyása. A sziget egész területét egységes nemzetállamként értelmező, mélyen gyökeredző szinhala nemzeti ideológia sem segíti elő a kompromisszumokat. Mikor pedig a szingaléz légierő 2007 novemberében egy rajtaütés során megölte S. P. Tamilszelvánt, az LTTE politikai szárnyának vezetőjét, a még reménykedők számára is világossá vált, hogy messze még a háború vége. Srí Lankán 1983 óta több mint 65 000 ember halt meg és 800 000 vált menekültté az öldöklés során, mely szinte napi rendszerességgel szedi újabb áldozatait. ■

Irodalom

- Bullion, Alan J.: India, Sri Lanka and the Tamil Crisis 1976–1994. London – New York, 1995, Pinter.
- De Silva, Chandra Richard: Sri Lanka: A History. New Delhi, 1989, Vikas.
- Fonseca, Carlo: Towards a peaceful Sri Lanka. *World Institute for Development Economics Research of the United Nations University*, 1990.
- Höglund, Kristine: Violence and the Peace Process in Sri Lanka. *Civil Wars*, Vol. 7 (2005) No. 2. 156–170. o.
- Major István: A Srí Lanka-i tamil szeparatizmus indiai gyökerei. *Kül-Világ*, 2006. 3-4. szám, 40–55. o.
- Mandis, Vernon L. B.: National Security Concepts of States: Sri Lanka. *United Nations Institute for Disarmament Research*, 1992.
- Ponnambalam, Stachi: Sri Lanka: The National Question and the Tamil Liberation Struggle. London, 1983, Zed Books.
- Ramasubramanian, R.: Suicide Terrorism in Sri Lanka. *Institute of Peace and Conflict Studies*, Research Paper 5. Augusztus, 2004.
- Schwarz, Walter: The Tamils of Sri Lanka. *The Minority Rights Group Report*, No. 25. 1988.
- Sri Lanka: Sinhala Nationalism and the Elusive Southern Consensus. *International Crisis Group, Asia Report*, No. 141. 7th November, 2007. www.crisisgroup.org
- Sri Lanka: The Failure of the Peace Process, *International Crisis Group, Asia Report*, No 124. 28th November, 2006. www.crisisgroup.org